

1805 blev det endvidere bestemt, at naar en Bondegaard blev nedlagt og dens Jord inddraget til Skov, skulde der oprettes tvende nye Huse paa 3 Tdr. Land Middebjerg.

Paa den Maade opstod de gamle Huse. De er faktisk opstaaet paa fæstepligtig Bønderjord, derom kan der ingen Tvivl være, de er opstaaet paa den Jord, der var bestemt til den danske Bondes Ernæring, men ikke des mindre udviklede Forholdet sig saaledes, at Tilstanden blev ringere og ringere for Husmændene, og det blev slaaet fast — det var Ørsted, der slog det fast i Roskilde Stænderforsamling —, at paa Husene hvilede der ikke Fæstepligt, Godsejerne kunde disponere nogenlunde frit over disse Huse, da der ikke udtrykkelig var foreskrevet Fæstepligt for Huse. Jeg har nu Lyst til at sige, at der skal en højere juridisk Visdom til for at komme til en saadan Fortolkning, thi det er vanskeligt at faa fat paa, at Husene, naar de bliver udlagt paa fæstepligtig Jord, taber Fæstetvungen fra det Øjeblik, Husmændene faar dem at drive. Ikke des mindre blev det lovfæstet i 1848, at Godsejerne havde Ret til at leje Husene ud og i det hele havde friere Ret over Husene end over Gaardene, og det er den Retsordning, der er blevet anerkendt som Grundlag i vor Lovgivning om dette Emne. Man kan skelne mellem 4 Punkter i denne Lovgivning. Vi har Fæstegaarde, som er underlagte Fæstetvang, vi har de Huse, som jeg nys omtalte, Pligthusene, om hvilke det gælder, at de bestandig skal opretholdes som Huse — og under denne Bestemmelse kommer ogsaa de Huse, som Loven af 1902 omfatter, der heller ikke kan nedægges, men stedse skal opretholdes som Huse —, dernæst har vi Huse, der enten er fæstede bort eller bortforpagtede eller lejede bort, væsentlig Huse med Jordtilliggende, og for det fjerde har vi de saakaldte Tjenestehuse. Saadan ligger Retsgrundlaget for Husene. Men ingen af disse Huse er undergivne Fæstetvang. Tværtimod, Godsejeren kan for saa vidt disponere frit over dem, som han, baade hvad angaar Pligthusene og de Huse, der omfattes af Loven af 1902, kan bortfæste, bortleje og bortforpagte dem eller indtage dem som Tjenestehuse, om det ligger belejligt for ham at gøre det. Saaledes er altsaa Retsgrundlaget for Husene, medens der paa Gaardene hviler Fæstetvang.

Men nu har den højtærede Minister paa Fæstelovforslaget medtaget nogle af disse Huse, som skulde overgaa til Sel-

eje, og de Huse, den højtærede Landbrugsminister her har medtaget, er de Huse, som Loven af 1902 omfatter, derimod udelades alle de andre. Det var paa dette Grundlag, vi begyndte vort Arbejde med Fæstelovforslaget, og i Udvalget om Brugen af Huse nedsatte man et Underudvalg for om muligt at sammenarbejde disse to Lovforslag og derved faa flere Huse med til Selveje. Ærede Medlemmer vil erindre, at allerede i 1916, da dette Lovforslag var til første Behandling, antydede jeg paa mit Partis Vegne Ønskeligheden af at drage flere Huse med ind under Afløsningen end de af Ministeren foreslaaede, og jeg nævnede bl. a. den Gang de Huse, der for Øjeblikket var bortfæstede paa Livstid, idet man med Hensyn til dem ikke kunde gøre gældende, at de laa uheldigt for Ejerne, de maatte kunne nyde samme Ret som Fæstegaarde. Ved Fæstehuse i denne Forstand tænker jeg paa Huse, der kommer ind under Loven af 1902 og er noterede som Fæstehuse, men ikke med Fæstetvang; de kaldes Fæstehuse og er matrikulerede saaledes. Det er det, Underudvalgets Arbejde er gaaet ud paa. Men ærede Medlemmer vil forstaa, at naar Retsgrundlaget er forskelligt for Gaardene og for Husene, er det ret vanskeligt at faa disse to Ting til at falde sammen. Det var derfor Tanken, at der ved velvillig Forstaaelse hos alle Partier skulde kunne opnaas Enighed herom, for at man kunde faa samtlige Huse med.

De første Huse, som vi foreslog medtaget, var Pligthusene, thi om disse gælder det samme som om de Huse, der omfattes af Loven af 1902. Forholdet er, at intet Brug er saa forkasteligt og elendigt som det, der drives paa lejet Jord, det er absolut uheldigt og utidssvarende at have Landbrug paa lejet Jord paa et halvt Aars Opsigelse. At dette er saa forkasteligt, som det er, behøver ingen nærmere Forklaring i denne Sal, alle er klar over, at det gælder om, at Brugeren af Jorden har et sikkert Grundlag at udføre sin Gerning paa. Det endte da ogsaa med, at vi i Underudvalget blev enige om at medtage samtlige Huse, enten de hørte til den ene eller den anden Kategori, under tvungen Afløsning, saa at de kunde gaa over til Selveje, mod at Godsejeren fik Ret til at beholde et Hus for hver 30,000 Kr.s Jordværdi for Hovedgaarden og et Hus for hver 25,000 Kr.s Ejendomsskyld af Skovene. Godsejeren skulde have fri Ret til at give disse Huse i Brug, dog saaledes, at for saa vidt de ikke var givne i Brug til egentlige Tje-